

Selectief mutisme

1. Algemene uitleg

Selectief mutisme is een ontwikkelingsstoornis waarbij leerlingen in **bepaalde situaties niet praten**, terwijl deze leerlingen in een andere situaties wel normaal praten. Een ander woord voor selectief mutisme is praatangst.

1.1 Oorzaken

- Selectief mutisme is vaak het gevolg van situaties waarin leerlingen zich niet vertrouwd of veilig voelen. Leerlingen blokkeren door de angst, waardoor ze niet kunnen spreken. Selectief mutisme is een vorm van sociale angst die tijdelijk is van aard, dit kan weken tot jaren duren.
- Op een leeftijd van 3 à 4 jaar, net wanneer de leerling spraakvaardigheden verworven heeft gaan de leerlingen naar een groep (een crèche, een klas, ...). Dit kan zorgen voor sterke emotionele schok.
- Leerlingen schamen zich om met vreemden te praten mits ze weten dat ze bepaalde woorden niet goed uitspreken. Bij hun fouten zijn er mogelijks verkeerde reacties geweest (beschimpen, imiteren, filmen wanneer hun kind stottert, ...).
- Tweetaligheid binnen een gezin kan verwarring en/of faalangst veroorzaken en kan leiden tot niet spreken.
- Door het verhuizen naar een ander land. De ene dag ken je de taal en dan plots ken je de omgeving en taal niet.

1.2. Diagnostiek

De diagnose van selectief mutisme wordt gesteld door een team van gespecialiseerde zorgverleners, waaronder kinderpsychiaters, psychologen en logopedisten.

1.3. Aanpak en omgaan met selectief mutisme

Er wordt aangeraden om een logopedist of psychiater te raadplegen. Dit om taalontwikkelingsachterstand te voorkomen, om te gaan met angst en meer zelfvertrouwen te krijgen.

2. Mogelijke kenmerken¹

2.1 Mogelijke positieve opmerkingen

- Niet praten tot heel zachtjes praten. Ze begrijpen wel wat gezegd wordt en voeren opdracht uit
- Door non-verbale uitdrukkingen laten ze blijken wat ze bedoelen of graag willen
- Gaan op zoek naar alternatieven
- Visueel ingesteld
- ...

2.2 Mogelijke uitdagingen

- Normaal praten
- Niet naar school willen
- Verlegen: nood aan nabijheid vertrouwelijk persoon
- Vermijden oogcontact met vreemde mensen om te voorkomen dat ze moeten praten
- Niet bewegen: geen mimiek en/of blijven staan op een plek
- Andere angsten: gescheiden zijn van ouders (separatieangst)
- Kunnen last hebben van broekplassen in angstige situaties
- Slaapproblemen: ouders nodig om in slaap te vallen
- Driftbuien: boos worden in angstige situaties.
- ...

3. Enkele tips voor in de klas

Veilige omgeving creëren

- Laat hem/haar voelen dat je het kind apprecieert
- Ontwikkel warme en ondersteunde relaties zelf als de interactie non-verbaal is
- Angst verlichten door hen te koppelen aan een vriend
- De leerling een vaste plaats geven dicht bij de leerkracht of vriend.
- Instructie en activiteiten in veilige groep
- Aanmoedigen van deelname in groepen zonder onder druk te zetten om te spreken
- Toets afleggen in een speciale, comfortabele ruimte buiten het klaslokaal
- ...

¹ Het is belangrijk te weten dat deze kenmerken van persoon tot persoon kunnen verschillen en niet altijd in dezelfde mate voorkomen.

Communicatie

- Geef uitspraken i.p.v. vragen. (bv. "Goed om je te zien" i.p.v. "Hoe gaat het met je?")
- Gebruik declaratieve zinnen: 'Kom naar mijn bureau' i.p.v. 'Wil je naar mijn bureau komen?'
- Accepteer elke vorm van communicatie: knikken, schudden, vingerbewegingen, tekenen, schrijven, typen, ..
- Kind aanbieden om te praten wanneer hij/zij dat wil.
- Geef het kind de kans om anderen te observeren bij activiteiten voordat je vraagt om mee te doen
- Beperk de speciale aandacht voor het kind tot een minimum
- ...

Positieve feedback

- Beloon het kind bij activiteiten die ze goed uitvoert. Ook wanneer de leerling geluiden maakt of praat zonder er al te veel nadruk op te leggen.
- ...

Didactische werkvorm

- Kies spelletjes die geen spraak vereisen om te spelen.
- Groepswerk in kleine groepen.
- ...

4. Mogelijke REDICODI's

Als het kind weigert om te praten, verplicht hen niet of moedig alternatieve communicatiemethoden aan, zoals knikken, schrijven of gebaren.
Geef de leerling de kans om eerst te observeren voordat je vraagt om mee te doen.
Geef de leerling tijd om te antwoorden.
Let op non-verbale signalen.
Beperk speciale aandacht tot een minimum.
Bepaal bij voorkeur de groepsindeling/grootte mits leerlingen met selectief mutisme vaak alleen overblijven.
Differentiëren in mondelinge opdrachten (bv. mondeling omzetten naar schrijf/typ opdracht)
Geen meervoudige vraagstelling.

5. Interessante websites, organisaties, boeken ...

Websites

- <https://childmind.org/guide/parents-guide-how-to-help-a-child-with-selective-mutism/>
- <https://www.selectiefmutisme.nl/>

Organisaties

- Meer dan stil: <https://meerdanstil.be/>

Boeken

- Kinderboek: woordenwolken
- Kinderen met praatangst (www.selectiefmutisme.be)